

महाराष्ट्र शासन

आदिवासी विकास विभाग,

परिपत्रक क्र.विनिले-२००५/प्र.क्र.४०/का.२,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- १७ जून, २००५.

- बाबत :-** १) या विभागाचे शासन परिपत्रक क्र.टिएसपी-१०८४/पीएसी/८१-८२/का.८,
दि.१६ जून, १९८४
२) वित्त विभागाचे शासन परिपत्रक क्र.भानिम-१२००/प्र.क्र.२०५/लोलेस,
दि.१८ जानेवारी, २००१
३) या विभागाचे पत्र क्र.विनिले-२००२/प्र.क्र.२/का.२, दि. ३१ जुलै, २००३

शासन परिपत्रक :- आदिवासी उपयोजनेतील ८० ते ८५ % निधी हा इतर मंत्रालयीन विभागांमार्फत आदिवासींच्या कल्याणासाठी राबविण्यात येणा-या योजनांना या विभागातर्फे उपलब्ध करून दिला जातो. सदर निधी संबंधित विभागांच्या शिफारशीनुसार अर्थसंकल्पित केला जातो. आदिवासी उपयोजनेतर्गत एकूण ६० लेखाशिर्षे असून १० ते ११ मागण्या आहेत आणि १७ प्रशासकीय विभागांचा या लेखाशिर्षाशी संबंध आहे. आदिवासी उपयोजनेतर्गत प्रत्येक विभागाला मंजूर झालेल्या निधीतून होणा-या खर्चाचे नियंत्रण, खर्चमेळाचे काम तसेच विनियोजन लेखे सादर करण्याची जबाबदारी संबंधित विभागाची आहे.

२. वित्त विभागाच्या दि. १८ जानेवारी, २००१ च्या परिपत्रकान्वये विनियोजन लेखा अहवालातील लेखाशिर्षावरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने तीन महिन्यांच्या आत विधानमंडळ सचिवालयाला पाठविणे बंधनकारक आहे. त्याचप्रमाणे आदिवासी उपयोजनेशी संबंधित स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने कशा प्रकारे सादर करावयाची याबाबतच्या सूचना या विभागाच्या दि.१६.६.१९८४ च्या शासन परिपत्रकान्वये संबंधित विभागाला देण्यात आलेल्या आहेत. त्यानुसार संबंधित विभागाने विहित कालमर्यादेत स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने सादर करणे आवश्यक आहे. महालेखापालांचेकडून आदिवासी उपयोजनेशी संबंधित प्रारूप अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर त्यातील खर्चाची आकडेवारी अंतिम असल्यामुळे विभागांना पुढील कार्यवाही करण्यासाठी आदिवासी विकास विभागातर्फे कळविण्यात येते. तथापि, बरेच मंत्रालयीन विभाग अंतिम अहवाल विधान मंडळ सचिवालयाकडून प्राप्त होईपर्यंत कोणतीही कार्यवाही करीत नाहीत. त्यामुळे स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनाचे एकत्रित संच विधानमंडळ सचिवालयाला पाठविण्यास अक्षम्य विलंब होतो. झालेल्या विलंबाबाबत लोकलेखा समितीने तीव्र नाराजी व्यक्त केली आहे. सबब, सर्व संबंधित विभागांना आदिवासी उपयोजनेशी संबंधित लेखाशिर्षावरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने महालेखापालांच्या संमतीनंतर तीन महिन्यांच्या आत या विभागास पाठविण्यात यावीत अशा सूचना पुन्हा देण्यात येत आहेत.

३. आदिवासी उपयोजनेशी संबंधित विनियोजन लेखा अहवालावरील स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने पाठविताना संबंधित मंत्रालयीन विभाग आवश्यक सर्व बाबींची पूर्तता करीत नाहीत. तसेच सदर स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात ब-याच त्रुटी आढळून येतात. सदर त्रुटी दूर करून परिपूर्ण व सर्वसमावेशक स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापने कशा प्रकारे तयार करावेत याबाबतच्या सूचना या विभागाच्या दि.३१ जुलै, २००४ च्या पत्रान्वये देण्यात आल्या आहेत. तसेच मंत्रालयीन विभागांकडे विनियोजन लेखा अहवालावरील प्रलंबित माहिती प्राप्त करून घेण्याच्या उद्देशाने मा.सचिव, आदिवासी विकास यांच्या अध्यक्षतेखाली दि.२६ मे, २००५ रोजी झालेल्या बैठकीत याबाबत स्वयंस्पष्ट सूचना देण्यात आल्या आहेत. तथापि, मंत्रालयीन विभागांकडून पाठविण्यात येणा-या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात पुन्हा याच त्रुटींची पुनरावृत्ती होत असल्याचे आढळून आले आहे. सबब, आदिवासी उपयोजनेशी निगडित योजना राबविणा-या

महालेखापालांच्या पुढील सूचना करण्यात येत आहे की स्पष्टीकरणात्मक जापना तयार करताया या विभागाच्या दि.३१ जुलै, २००४ च्या पत्रान्वये दिलेल्या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.

२. काही लेखाशिर्षाखाली मोडणा-या योजना दोन किंवा अधिक विभागामार्फत राबविण्यात येतात. त्यामुळे दोन्ही विभागांकडून माहिती प्राप्त झाल्याशिवाय खर्चाची अचूक तपासणी करता येत नाही. उदा.लेखाशिर्ष २७०२ व ४७०२ पाटबंधारे व जलसंधारण, लेखाशिर्ष ४२०२ उच्च व तंत्रशिक्षण व शालेय शिक्षण विभागाशी एकत्रित आहेत. त्याचप्रमाणे सदर लेखाशिर्षाखाली खर्चमेळाचे कामही बहुतेक वेळा योग्यरित्या होत नाही. खर्चमेळाचे काम तसेच खर्चाची आकडेवारी वेळीच प्राप्त न झाल्याने आकडे जुळत नाहीत. त्यामुळे स्पष्टीकरणे महालेखापालांचेकडून तपासून घेणे शक्य होत नाही. सबब, सर्व संबंधित विभागांना अशा सूचना देण्यात येत आहेत की, ज्या लेखाशिर्षाचा संबंध दोन किंवा अधिक विभागांशी येतो त्या लेखाशिर्षाशी संबंधित विभागांनी सर्वसंमतीने त्या लेखाशिर्षावरील कमी अधिक खर्चाचे एकच स्पष्टीकरणात्मक जापना तयार करून सर्व संबंधित विभागप्रमुखांच्या सदर जापनावर संयुक्त स्वाक्ष-या घेण्यात याव्यात व खालील विवरणपत्रात नमूद विभागाने सदर स्पष्टीकरणात्मक जापनास महालेखापालांची संमती घेण्याची कार्यवाही करावी.

अ.क्र.	लेखाशिर्ष	संबंधित विभाग	स्पष्टीकरणात्मक जापनाचे समन्वयन करून महालेखापालांची संमती घेण्याची कार्यवाही करणारा विभाग
१	२२२५ (योजनांतर्गत)	आदिवासी विकास विभाग, सहकार विभाग, महसूल विभाग, सामाजिक न्याय विभाग	आदिवासी विकास विभाग
२	२२२५ (योजनेतर)	आदिवासी विकास विभाग, सामाजिक न्याय विभाग	आदिवासी विकास विभाग
३	२२३०	आदिवासी विकास विभाग, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, रोजगार व स्वयंरोजगार	आदिवासी विकास विभाग
४	२४०६	महसूल व वन विभाग(वने), ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग (जलसंधारण)	महसूल व वन विभाग (वने)
५	२४२५ (योजनांतर्गत)	आदिवासी विकास विभाग, सहकार विभाग	आदिवासी विकास विभाग
६	२७०२ (अनुषंगसह)	पाटबंधारे विभाग, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग (जलसंधारण)	ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग (जलसंधारण)
६	४२०२	शालेय शिक्षण विभाग, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग	उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग
७	४४०६ (योजनांतर्गत)	महसूल वन विभाग (वने), ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग (जलसंधारण)	महसूल वन विभाग (वने)
८	४४२५ (योजनांतर्गत)	आदिवासी विकास विभाग, सहकार विभाग	आदिवासी विकास विभाग
९	४७०१	पाटबंधारे विभाग, महसूल व वन विभाग (पुनर्वसन)	पाटबंधारे विभाग

१०	४७०२ (अनुशोधासहित)	पाटबंधारे विभाग, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग (जलसंधारण)	पाटबंधारे विभाग
----	-----------------------	--	-----------------

स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनांस महालेखापालांची संमती घेण्याची जबाबदारी ज्या विभागावर सोपविण्यात आली आहे, त्या विभागाने त्यांच्यावर सोपविण्यात आलेल्या जबाबदारीचे काटेकोरपणे पालन करावे. महालेखापालांच्या संमतीनंतर सदर ज्ञापनाच्या मराठी व इंग्रजी प्रती या विभागास पाठविण्यात याव्यात.

वरील सूचनांची तात्काळ अंमलबजावणी व्हावी.

(कृ. मा. पवार)
सहसचिव

प्रति,
सहसचिव/उप सचिव
नियोजन विभाग (डोंगरी विकास/स्थानिक विकास)
जलसंपदा विभाग,
ग्राम विकास विभाग,
जलसंधारण विभाग,
सार्वजनिक आरोग्य विभाग,
प्राथमिक शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग,
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
कृषी व पदुम विभाग (कृषी/पदुम)
सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, व विशेष सहाय्य विभाग,
नगर विकास विभाग,
महिला व बाल कल्याण विभाग,
शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग,
उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग,
सार्वजनिक बांधकाम विभाग,
महसूल व वन विभाग (वने/महसूल/पुनर्वसन),
उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग (उद्योग/ऊर्जा),
बहकार व वस्त्रोद्योग विभाग,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

प्रत माहितीसाठी अग्रेषित:-

म. मुख्यसचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
मा. सचिव (ले. व को.), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
उपसांचिव, वित्त विभाग (लोलस), मंत्रालय, मुंबई - ३२